

Nr 52.

Godkänd av första kammaren den 4 november 1939.

Godkänd av andra kammaren den 4 november 1939.

*Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts
förslag om anslag till särskilda arbetslöshetsåtgärder.*

(Första särskilda utskottets utlåtande nr 32.)

TILL KONUNGEN.

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t (*Bil. 4*; punkt 1) föreslagit riksdagen att till särskilda arbetslöshetsåtgärder å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 under femte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 10,000,000 kronor.

I propositionen erinras om det genom kriget inträdda starkt förändrade läget inom arbetsmarknaden med å ena sidan brist på arbetskraft, främst inom jordbruket, samt å andra sidan begynnande arbetslöshet inom vissa import- och exportindustrier. Till vad departementschefen sålunda anfört om krigssituationens antagliga inverkan på folkhushållning och näringsliv kan riksdagen uttala sin anslutning. Särskilt starka kunna återverkningarna befaras bli inom byggnadsindustrien och motortransportväsendet ej endast på grund av dessa näringsgrenars på olika områden djupt ingripande betydelse utan ock på grund av det osedvanligt starka uppsving, varunder de båda arbetade intill omslaget vid krigsutbrottet.

Med största sannolikhet är — även om Sverige undgår att indragas i kriget — det att förutse omkastningar av en helt annan styrka än fredsårens konjunktursvängningar liksom ock behövligheten av statsåtgärder på olika områden av en helt annan räckvidd.

Vad nu närmast sysselsättningsproblemen beträffar måste, såsom departementschefen framhållit, uppkommande störningar framför allt övervinnas genom överflyttning av ledig arbetskraft till områden, där brist råder. Det får enligt riksdagens mening antagas som sannolikt, att vissa befolkningslager, främst kroppsarbetarna, måste komma att utsättas för omflyttningar, som kunna bli rätt kännbara för försörjningsmöjligheterna. Förhoppningar må väl dock kunna hysas — och i detta avseende må åberopas erfarenheterna från åren 1914—1915 — att de erforderliga omflyttningarna olika orter och landsdelar men också olika sysselsättningsgrenar emellan sköta kunna försiggå i stort sett frivilligt och utan alltför starka statsingrepp.

Bland de utvägar, som stå till buds för att motverka de i en ökad ut-

sträckning antagliga störningarna på arbetsmarknaden, märkes främst den offentliga arbetsförmedlingen. En svaghet, som för närvarande allmänt erkännes vidlåda denna, är förmedlingsanstalternas lokala inriktning. Av rationaliseringsutredningen har i dess betänkande (1939: 13) erinrats om dessa anstalters för övrigt ganska naturliga strävan att söka bevara arbetstillfällena åt anstaltsområdet. Härigenom kommer emellertid för andra landsdelar endast att återstå de mindre eftersökta platserna. Dessa missförhållanden framträda särskilt då det gäller att åstadkomma överflyttning av arbetskraft från områden, hårt drabbade av arbetslöshet. Till undanröjande av dessa och andra svagheter i det nu av landstingen i samarbete med socialstyrelsen organiserade anstaltsnätet har ifrågasatts en utbyggnad av detta, så att större rörlighet och effektivitet kan ernås i förmedlingsarbetet. Riksdagen vill för egen del understryka detta spörsmåls betydelse. Detta gäller ej minst i fråga om jordbruks- och skogsnäringarnas stora behov av arbetskraft. Genom en utöver det lokala området utsträckt arbetsförmedling har redan nu exempelvis skogsarbetare i nedre Norrland blivit i tillfälle att under sommarmånaderna, då arbetet i skogarna ligger nere, lämna jordbrukare i Mellansverige ett inom jordbruket då starkt behövt säsongbiträde.

En annan samhällelig åtgärd, som på sista tiden tillgripits för att befrämja rörligheten på arbetsmarknaden, är utbetalningen av statliga resebidrag. Med utsträckning av tidigare mera restriktiva bestämmelser har 1939 års lagtima riksdag lämnat ett medgivande, innebärande i huvudsak att hela kostnaden för arbetssökandes resor kan få bestridas av statsmedel ävensom att under vissa förutsättningar statsbidrag kan få utgå även till resekostnader för den arbetssökandes familjemedlemmar och till kostnader för flyttning av familjens bohag. Medgivandet gäller enligt den utformning det erhållit i Kungl. Maj:ts beslut av den 11 augusti 1939 endast tills vidare intill den 1 juli 1940 och har allenast tillämpning, när fråga är om överflyttning av arbetskraft från områden med kvardröjande arbetslöshet. Enligt vad som inhämtats har statens arbetsmarknadskommission, som nyligen tillsatts av Kungl. Maj:t med uppgift bland annat att föreslå de åtgärder, som skulle kunna underlätta en nödvändig utjämning på arbetsmarknaden, i framställning av den 11 oktober 1939 med hänsyn till det aktuella läget på arbetsmarknaden föreslagit, att dessa bestämmelser måtte få utsträckas till att avse jämväl andra områden än de i riksdagens skrivelse avsedda. Riksdagen har ansett sig böra medgiva, att ifrågasvarande utsträckta flyttningshjälp må — under iakttagande av all den kontroll, som kan påkallas för att förebygga missbruk — lämnas även beträffande områden, inom vilka på grund av krigssituationen kan komma att inträda arbetslöshet. I första hand lärer väl här antydda stödåtgärder få inriktas på icke familjeförsörjare, i all synnerhet i de fall, då utkomstmöjligheterna på den nya orten te sig som mera tillfälliga eller överhuvud mera ovissa.

Särskild uppmärksamhet förtjänar också den inverkan de nu starkt forcerade statsbeställningarna ha på arbetsmarknaden. Vad riksdagen tidigare

i skrivelse nr 31 uttalat om behovet av organiserat samarbete mellan upphandlingsmyndigheterna, bör i möjligaste mån beaktas även i vad gäller sysselsättningssynpunkterna.

Vad nu förevarande anslag beträffar har departementschefen framhållit, hurusom svårigheten att överblicka omfattningen och karaktären av stödbehoven påkallade rätt stor frihet för Kungl. Maj:t att anlita olika vägar. Riksdagen har ansett sig kunna godtaga denna uppfattning och beviljar det äskade anslagsbeloppet, 10,000,000 kronor. Riksdagen har då utgått ifrån att vid anslagets disposition skall iakttagas all den försiktighet som påkallas av hithörande spørsmåls oklara läge och behövligheten av deras ytterligare utredning samt i avvaktan också på att nästkommande års lagtima riksdag må bli i tillfälle närmare pröva anslagsgrunderna.

Med bifall alltså till Kungl. Maj:ts förslag har riksdagen till *Särskilda arbetslöshetsåtgärder* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 under femte huvudtiteln anvisat ett reservationsanslag av 10,000,000 kronor.

Stockholm den 4 november 1939.

Med undersåtlig vördnad.